

Declaració de la Comissió de GÈNERE del Col·legi de professionals de la Ciència Política i de la Sociologia de Catalunya

La Comissió de Gènere del Col·legi de professionals de la Ciència Política i de la Sociologia de Catalunya (COLPIS) membre del Consell Nacional de Dones de Catalunya, i de l'Observatori d'Igualtat de Gènere de Catalunya vol compartir els següents reptes, mesures, i dirigir una proposta al govern de la Generalitat, perquè es tingui en compte la perspectiva de gènere en la planificació de les polítiques públiques els diferents nivells territorials i de les administracions públiques, arran de la crisi social, econòmica i cultural provocada per la pandèmia del COVID-19.

Al mateix temps des de la Comissió es vol posar en valor el paper clau que les professionals de la ciència política i la sociologia han de tenir alhora d'analitzar la situació actual amb perspectiva de gènere i mirada interseccional per tal de poder plantejar polítiques públiques que donin resposta a la diversitat de situacions i necessitats reals de tota la ciutadania.

Partint que abans de la crisi per la pandèmia la situació de les dones a Catalunya, i al món, era ja desigual, detallem les dimensions que s'han fet més evidents arran de la crisi.

REPTES de la CRISI COVID19

Usos del temps

Tot i que el dia de totes les persones té 24 hores no totes les persones les dediquen a les mateixes tasques i qüestions i aquestes diferències en l'ús i dedicació del temps, que acaben esdevenint desigualtats, ve marcat per un fort component de gènere.

L'[Enquesta sobre qüestions de gènere. 2019](#) Dossier de premsa posa de manifest que de mitjana les dones dediquen 22h i mitja a feines domèstiques i els homes 12,10 hores menys a la setmana, 520 hores menys a l'any (he fet que l'any té 52 setmanes). No només hi ha diferència en les hores que dediquen homes i dones si no també en el tipus de tasques que fan principalment dins la llar, amb una forta càrrega de gènere; el 60,7% de dones s'ocupen d'escombrar, fregar o treure la pols, en els homes no arriba al 10%. En canvi en petites reparacions les xifres s'inverteixen, les dones no arriben al 10% (9,3%) i un 78,2% dels homes s'ocupa d'aquestes tasques.

El temps de dedicació a les tasques de la llar només sembla igualar-se quan homes i dones viuen sense parelles, ells fan 11h setmana respecte les 13,3h que hi dediquen les dones.¹

Podria pensar-se que la dedicació de les dones a més hores de treball reproductiu no remunerat dins la llar es deu al fet "tenen més temps" perquè en dediquen menys al treball remunerat. Tot i que com veurem en el següent punt les condicions de dones i homes en el mercat laboral són molt desiguals (les dones són les que més treballen a temps parcial) les dones dupliquen el temps de feina també quan estant treballant a mitja jornada (29,6 hores per 13,9) i jornada completa (25,2 hores per 13,9), segons el mateix informe.

Les dones continuen sent les principals encarregades del treball reproductiu, de les tasques domèstiques i de cura, ja sigui de forma gratuïta, en l'economia submergida o en sectors altament feminitzats i poc valorats i reconeguts, tan econòmicament com socialment.

Tot i que en els imaginaris podria semblar que no, els rols de gènere, de dones cuidadores i homes proveïdors, segueixen molt vigents si analitzem les dades, amb les conseqüències que això comporta a nivell d'usos del temps, poder adquisitiu, possibilitats de participació,...

És d'hora per dir en quina mesura influirà la crisi del COVID19 i el confinament en els usos del temps i les càrregues de treball, tot i que si observem les dades pre Covid19 i algun dels pocs estudis de que està passant actualment veiem que les desigualtats lluny de disminuir segueixen vigents tal i com apunta un estudi de l'[Observatori Basc de la Joventut](#); dormir és l'activitat que més creix entre homes joves i netejar entre dones joves. I no només en usos del temps si no en tipus de tasques; és possible que ara els homes vagin més a comprar que abans perquè ara és una de les poques activitats que permet ocupar l'espai públic i el mateix temps consolida el rol de "proveïdors de la llar"?

El que està clar és que qualsevol política pública estructural ha de posar la mirada en els usos del temps per analitzar-ne no només la quantitat d'hores si no com les diferents tasques poden reproduir i consolidar rols i estereotips de gènere.

Participació en el treball

Tot i la participació massiva de les dones al mercat de treball, no ha estat acompanyada d'una participació en igualtat dels homes al treball domèstic i de

1 <https://www.ccma.cat/324/desigualtat-de-generes-les-dones-dediquen-10-hores-mes-que-els-homes-a-les-feines-de-casa/noticia/2989213/>

2 <https://blogs.publico.es/otrasmiradas/31557/hombresquehacenlacompra/>

cura, pel que la divisió sexual del treball continua reproduint-se i generant les desigualtats de gènere al mercat de treball: major parcialitat, bretxa salarial i precarietat de les dones al mercat de treball.

Per tant, les dones continuen sent les principals agents encarregades de la cura de les criatures i de les persones dependents en les famílies.

I degut a què l'organització laboral i el sistema públic, no contempla les necessitats de cura de la seva població, són les dones que assumeixen aquestes mancances del sistema capitalista patriarcal. L'Observatori Dona, Empresa i Economia (ODEE) de la Cambra de Comerç de Barcelona calcula que 715.000 persones treballen a primera línia de la lluita contra el coronavirus, de les quals un 65% són dones. Algunes de les professions que han esdevingut essencials durant la crisi són realitzades per dones:

- Infermeria, 85% dones
- Farmàcia, 70% dones
- Neteja, 90% dones
- Majoria de metgesses
- Majoria de caixeres de supermercat, 80%

Aquesta crisi sanitària posa en risc, especialment, la salut de les professionals dels entorns sanitaris, social, de neteja i treball domèstic, tots quatre sectors molt feminitzats. Segons l'OMS, el 80% de les persones que treballen en els sectors salut i social al món són dones³ i en aquest crisi estan en primera línia.

A més, els treballs remunerats relacionats amb la cura, des del treball de cura sanitària, el treball educatiu al treball de cura de la gent gran i la neteja, que són essencials pel manteniment de la vida s'han vist tant materialment com simbòlicament menyspreat per un sistema capitalista productivista destructiu, i que quedaran al marge de tot tipus d'ajuts i subsidis públics⁴.

A més a més, hi ha dos altres col·lectius que també ho estan, d'una manera molt invisibilitzada. Un d'ells és el sector de les cures a domicili, un sector, que com la infermeria, estan jugant un paper extraordinari en aquesta situació (com ho fan sempre, però tantes vegades invisibilitzades).⁵ I l'altre, són les professionals de la neteja a hospitals i centres sanitaris (que tot i que estan netejant els espais on hi ha malalts son considerades com treballadores

3 <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/311314/WHO-HIS-HWF-Gender-WP1-2019.1-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

4 <https://elpais.com/espana/madrid/2020-03-30/un-tercio-del-colectivo-de-las-trabajadoras-del-hogar-no-podra-recibir-el-subsidio-del-gobierno.html>

5 https://www.pikaramagazine.com/2020/04/coronavirus-pandemia-y-crisis-global-una-mirada-feminista/?utm_campaign=coronavirus&utm_medium=email&utm_source=acumbamail

de "risc baix" i en molts casos no tenen protecció adequada), i les cuidadores i empleades de la llar, una tercera part de les quals està en situació irregular i no podrà accedir al subsidi ofert pel govern.⁶

Bretxa digital

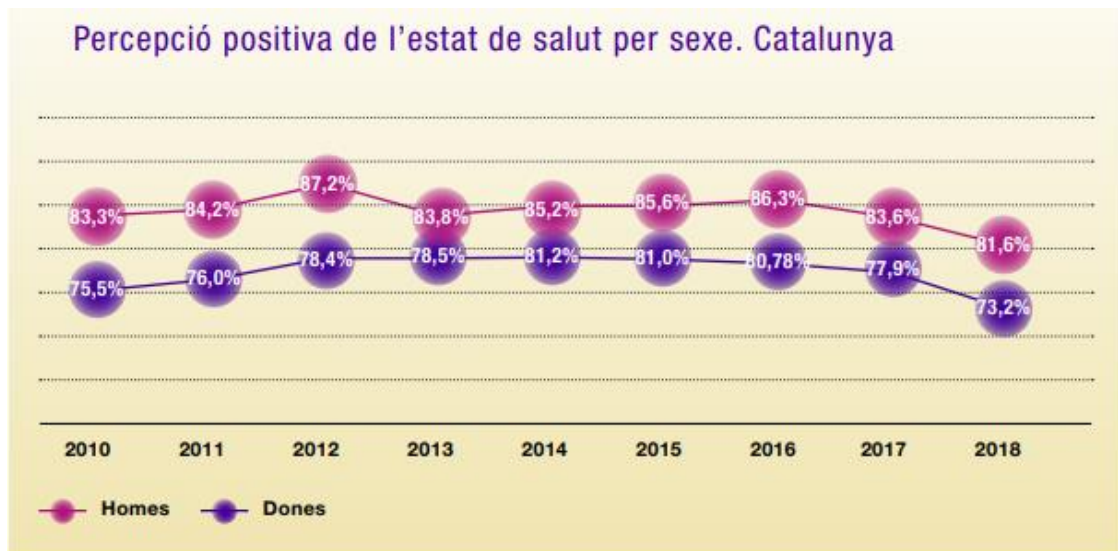
A nivell de bretxa digital, l'accés a Internet a través del mòbil s'ha generalitzat, la bretxa digital d'ús i de competències digitals continua tenint un component de gènere important. La bretxa digital s'amplia en les competències digitals avançades i en els usos digitals vinculats a la participació socio-política. A més, aquesta bretxa s'amplia quan les desigualtats de gènere interseccionen amb altres eixos de desigualtat com la classe social o l'edat.⁷

Salut i gènere

A nivell de salut, s'ha identificat com les desigualtats socials i la normativitat de gènere que promou pràctiques i imaginaris diferents segons el binarisme de gènere i el patriarcat tenen un efecte en la salut de les dones i els homes, exposant-los de manera diferent a malalties i trastorns.

⁶ <https://www.lavanguardia.com/economia/20200401/48260331243/empleadas-hogar-subsidio-desempleo-temporal-crisis-coronavirus-como-cuando-guia.html>

⁷ [Las competencias digitales para el crecimiento económico en igualdad de oportunidades en España y la Unión Europea, Fundación Alternativas](#)

Font: Enquesta de Salut de Catalunya (ESCA)

Cal incorporar la perspectiva de gènere en les polítiques públiques sanitàries i de salut, tant respecte als efectes directes i indirectes de la epidèmia de Covid-19 sinó també incorporant la veu de les dones professionals que estan infrarepresentades en la presa de decisions, que d'acord amb l'últim Informe de Global Health 50/50, més del 70% de les direccions de les organitzacions sanitàries estan ocupades per homes.

Les restriccions de mobilitat i les mesures de confinament influeixen en la gravetat de les violències (domèstiques, sexuals, reproductives i institucionals) exercides contra les dones i joves així com augmenten la vulnerabilitat de les dones i joves supervivents a abusos i que necessiten mantenir els serveis de protecció públics que són menys accessibles i menys dotats durant la crisi.

L'ús del mòbil, internet i les xarxes socials també poden utilitzar-se de manera violent contra dones, joves, i menors. La violència online, també coneguda com a ciberviolències, contempla victimitzacions prèvies, simultànies, en l'offline i l'online, i viceversa.

En el cas de menors i adolescents, la violència sexual digital també afecta de forma creixent i significativa. Segons l'informe Violència Viral de Save the Children⁸ a l'enquesta feta a Catalunya, el 5,4 % dels participants havia patit sextorsió i el 6,3 % dels adolescents van reportar haver patit sexting sense consentiment, alguna vegada en la seva vida.

És essencial garantir que Internet, com a nou espai públic sigui un espai segur, lliure de violències per a totes les dones, menors i adolescents, sobretot en un moment de confinament on l'internet és l'espai per a l'educació, el treball, la cultura i l'oci de les famílies.

⁸ <https://www.savethechildren.es/publicaciones/informe-violencia-viral-y-online-contra-la-infancia-y-la-adolescencia>

MANIFESTEM

La necessitat de prendre **mesures** de caire estructural que possibilitin mantenir i no empitjorar la situació de les dones durant i després de la crisi:

0.- Totes les mesures i plans, tant estructurals com extraordinàries, dissenyar-les amb perspectiva de gènere i avaluar-les també així.

1.- Respecte la planificació de les polítiques públiques d'emergència sanitària de protecció de la salut de la comunitat i dels professionals de la salut, partint de la necessitat d'una salut holística i no androcèntrica, amb professionals formats, cal observar els següents principis:

- Garantir que l'accés a la salut sigui universal
- Evitar l'estigmatització de col·lectius
- Incorporar les dones en els llocs de decisió tant de les direccions de les organitzacions sanitàries com en la presa de decisió i complir amb la paritat 50-50
- Garantir la participació de la representació de les dones en els espais de presa de decisions que les vincula

2.- Respecte la vulnerabilització social de les dones respecte les violències institucionals i masclistes així com de les condicions dels col·lectius amb especialment barreres d'accés, en risc d'exclusió social i de pobresa, mantenir els programes d'atenció i de suport a les persones i a les víctimes de violències a través dels organismes responsables i les entitats socials que donen suport per no revictimitzar-les.

3.- Respecte la diversitat i heterogeneïtat de les dones, cal una mirada interseccional en les polítiques públiques per donar resposta a les diferents necessitats i realitats (dones grans, persones discapacitades, persones migrades, joves menors, famílies monoparentals, ...) i incorporar totes les veus en els espais de debat i decisió.

4.- Respecte l'especial vulnerabilització econòmica de les dones davant la crisi econòmica derivada de l'emergència sanitària, cal establir mesures excepcionals de manteniment del teixit productiu i reproductiu per garantir a les dones de la seva independència econòmica.

S'ha d'impulsar el debat de l'organització i el sistema de les cures repensant l'organització de les cures de manera integral. Repensar l'organització de les cures, potenciant la responsabilitat de l'estat alhora de poder donar resposta

a les necessitats de la ciutadania, doncs està comprovat que quan aquest no ho fa recau en les dones, i especialment en les dones en pitjors situacions, per la qual cosa cal dotar de pressupost les polítiques públiques directes i indirectes per l'equitat de gènere: salut, llars per la gent gran, escoles bressols.

5.- Suport institucional i comunitari de les cures durant la crisi

S'han d'oferir alternatives d'emergència amb professionals "de guàrdia" per a cobrir les necessitats de cura dels menors derivades del tancament de centres escolars i escoles bressol mentre duri la crisi. Les famílies monoparentals o sense l'altre progenitor a casa, així com els professionals essencials que han d'anar a treballar o persones treballadores que no poden fer teletreball no disposen de cobertura essencial per als menors o persones dependents durant el seu temps de treball. En les localitats on això no sigui possible i les escoles no poden oferir aquest servei, les autoritats locals han de buscar alternatives per cuidar aquests menors o persones amb dependència.⁹

6.- Mantenir el dret a la propietat privada de les dades personals en cas d'aprovar mesures extraordinàries de control i vigilància de la salut comunitària impulsades pels poders públics per motiu de salut pública a través d'eines digitals de monitoratge de persones en l'espai públic fent confiança en la ciutadania¹⁰.

7.- Pressupostos amb avaluació de les necessitats excepcionals derivades de la crisi de la pandèmia de la Covid19 amb perspectiva de gènere.

8.- Respecte el paper i la governança de les institucions, corporacions públiques i privades, les entitats socials i la ciutadania que sustenten el sistema social el qual ens desenvolupem com a persones amb igualtat de drets reclamem:

- Posar en el focus de la intervenció les persones, en especial, els col·lectius amb especial vulnerabilitat tot assegurant que les condicions de vida mínimes quedaran garantides (dret a l'habitatge, renda mínima de ciutadania....)

9 <https://www.gov.uk/government/publications/covid-19-school-closures/guidance-for-schools-about-temporarily-closing>

10

<https://www.elsaltodiario.com/coronavirus/datos-privacidad-tiempos-covid19-covidapp-madrid>)

- Assegurar, mantenir i si s'escau ampliar, els programes d'atenció i recuperació de les dones i joves menors en situació de violència masclista
- Facilitar que els recursos assistencials i socials es mantinguin per davant d'altre mesures o inversions menys prioritàries.

PROPOSEM

La creació per part del govern d'un *Gabinet de Crisi* per donar una resposta integral i coordinada en tots els àmbits d'intervenció per afrontar les conseqüències que se'n derivin de la crisi *amb perspectiva de gènere*.

Cal la incorporació del mainstreaming de gènere en tots els àmbits d'intervenció de les polítiques públiques, abordar els canvis estructurals necessaris i plantejar les prioritats en les accions i pressupostos, amb la participació en la presa de decisions de la societat civil: teixit social, econòmic, sindical, persones expertes, per evitar que es perpetuin les desigualtats que ens precedeixen o s'agreugen després d'aquesta crisi.

Les professionals de la ciència política i de la sociologia restem a disposició en cas de ser necessaris en l'acompliment d'aquest gran repte.